

Stasiak-Cyran, Marta

Wyniki czwartego sezonu badań na osadzie kultury przeworskiej w Nieszawie Kolonii stan. 5, pow. Opole, woj. lubelskie

Archeologia Polski Środkowowschodniej 4, 123-129

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARTA STASIAK-CYRAN

WYNIKI CZWARTEGO SEZONU BADAŃ NA OSADZIE KULTURY PRZEWORSKIEJ W NIESZAWIE KOLONII STAN. 5, POW. OPOLE, WOJ. LUBELSKIE

Stanowisko nr 5 w Nieszawie Kolonii po raz pierwszy badane było wykopaliskowo w 1986 roku. Badania wznowiono w roku 1996 i kontynuowano w 1997. W czasie tych trzech sezonów badawczych na obszarze 566 m² odkryto 25 obiektów archeologicznych i 4870 zabytków (W. Misiewicz, M. Polańska 1997; W. Misiewicz 1998).

W sezonie 1998 kontynuowano rozpoznanie osady w kierunku zachodnim (ryc. 1). W wyniku odsłonięcia 200 m² powierzchni stanowiska odkryto 16 obiektów archeologicznych, w tym 4 o konstrukcjach słupowych. Wydobyto łącznie 7551 fragmentów naczyń glinianych, 796 kości zwierzęcych, 451 fragmentów polepy. W tej liczbie ceramika charakterystyczna stanowi 17 %.

Stanowisko w Nieszawie Kolonii, gm. Józefów, jest jednowarstwowe i reprezentuje kulturę przeworską. W materiale ceramicznym znalazło się jedynie kilka fragmentów naczyń kultury łużyckiej oraz nowożytnych. Warstwa kulturowa zalegająca pod ziemią orną na głębokości 18-20 cm miała miąższość od 15 do 30 cm.

Wyróżnione obiekty to w większości jamy. Określa się tu tym mianem wszelkie nie dające się bliżej funkcjonalnie określić obiekty osadnicze mające postać zagłębień w calcu wypełnionych treścią kulturową. Jamy nr 41, 46, 50 i 52 pełniły prawdopodobnie jakieś funkcje gospodarcze. Obiekt 46 tworzyło na przykład skupienie 6 jam o średnicach od 35 do 75 cm. Ich wspólną cechą było występowanie dużej ilości polepy i kości zwierzęcych (w jamie 46A znajdował się niemal kompletny szkielet małego ssaka). Pozostałe jamy nr 38, 44, 47 i 53 charakteryzowały się nieregularnymi w planie i profilu zarysami i zawierały niewielkie ilości materiału zabytkowego, głównie ceramicznego. Tego typu obiekty, trudne do odczytania i interpretowania występują na wielu osadach kultury przeworskiej, między innymi w Wólce Łasieckiej (W. Bender, B. Balke 1964, s. 82-85).

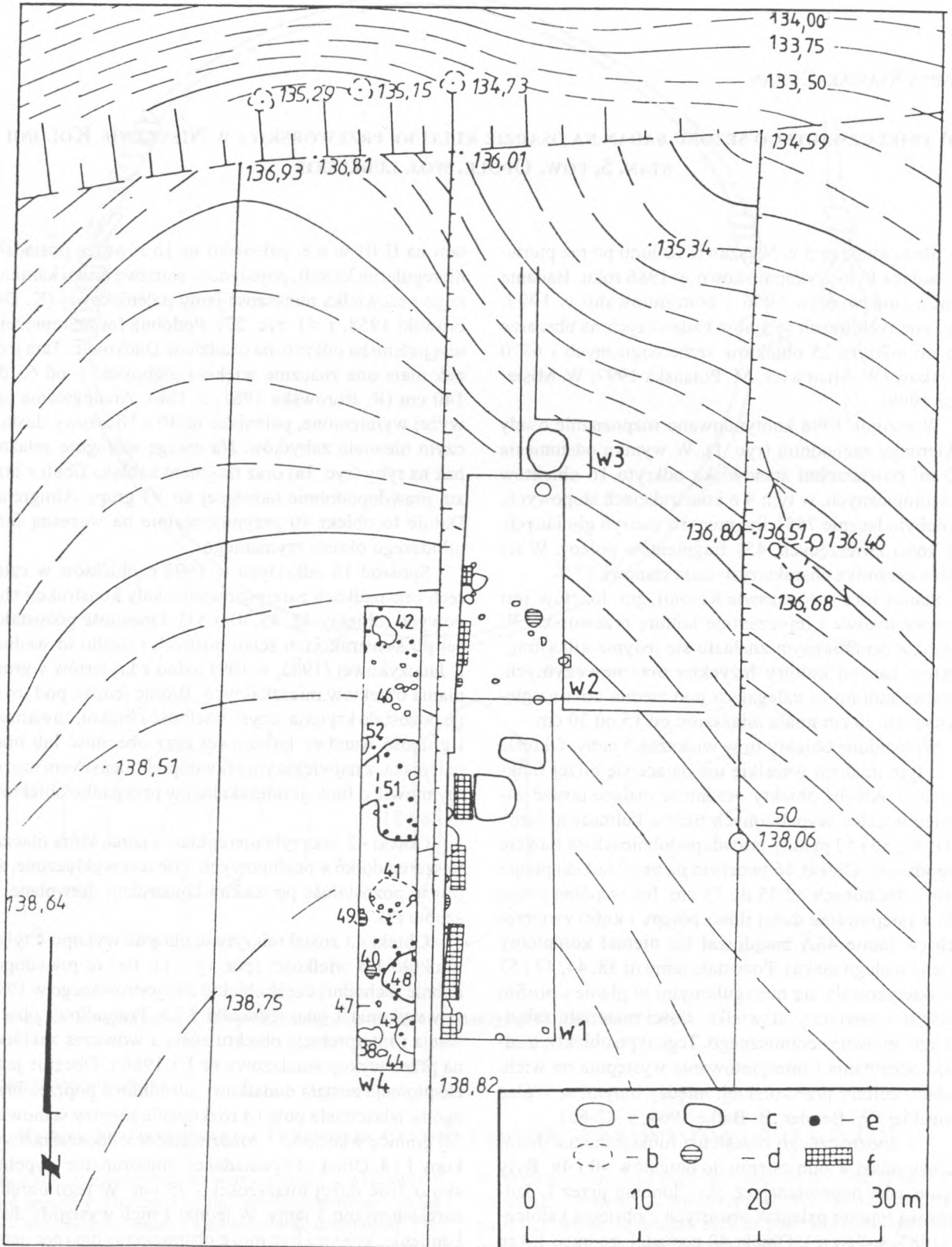
Jednoznacznego określenia funkcji można dokonać natomiast w odniesieniu do obiektów 40 i 49. Były to paleniska odpowiadające określonym przez I. Jadczykową typowi palenisk otwartych z obstawą kamienną (1983, s. 216 n.). Obiekt 40 posiadał średnicę 1,4 m i nieregularny kształt. Składał się z pojedynczej warstwy kamieni odsłoniętej na głębokości 20 cm oraz, poniżej, około 30 centymetrowej warstwy nasyconej drobnymi węgielkami i popiołem. Budową palenisko to przypomina tego typu obiekty z Piwoniec. Na przykład datowane

tam na II/III w n.e. palenisko nr 16 również posiadało nieregularny kształt, pojedynczą warstwę bruku kamiennego i niewielką miąższość jamy paleniskowej (K. Dąbrowski 1958, s. 41, ryc. 27). Podobną formę reprezentują paleniska odkryte na osadzie w Dankowie. Tam jednak mają one znacznie większą głębokość – od 65 do 140 cm (R. Borowska 1961, s. 188). Analogicznie jak wyżej wymienione, palenisko nr 40 z Nieszawy dostarczyło niewielu zabytków. Na uwagę zasługuje żelazny hak na ryby (ryc. 3a) oraz fragment kabłąka fibuli z brązu, prawdopodobnie należącej do VI grupy Almgrena. Datuje to obiekt 40 przypuszczalnie na wczesną fazę młodszego okresu rzymskiego.

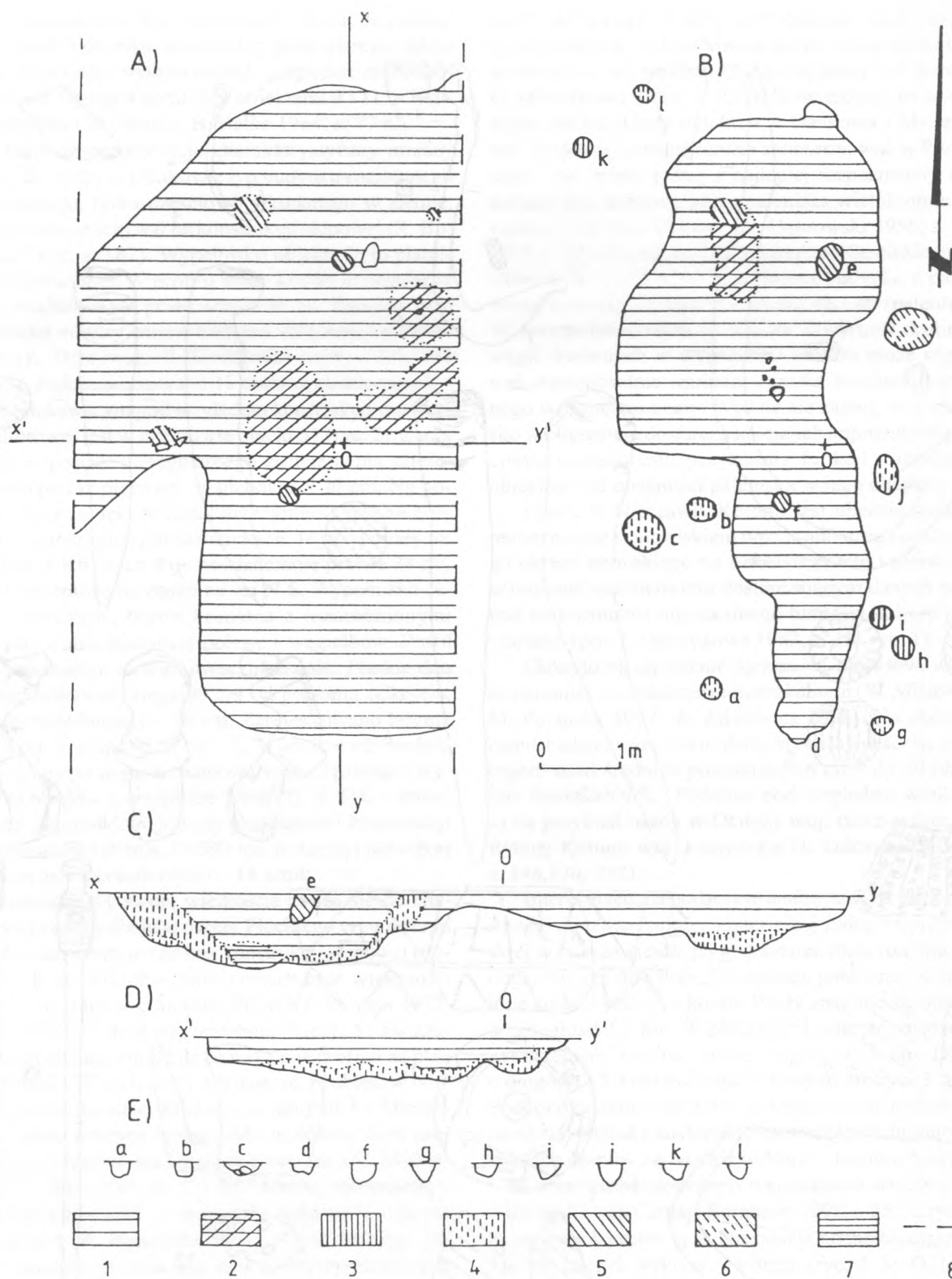
Spośród 16 odkrytych w 1998 r. obiektów w czterech przypadkach zarejestrowano ślady konstrukcji słupowych (obiekty 42, 43, 48 i 51). Obecność pozostałości po konstrukcjach ścian nośnych i dachu to według I. Jadczykowej (1983, s. 109) jedno z kryteriów wyróżniania obiektów mieszkalnych. Biorąc jednak pod uwagę pozostałe kryteria, czyli: wielkość obiektu, zawartość i grubość warstwy kulturowej oraz obecność lub brak paleniska, z największym prawdopodobieństwem możemy mówić o funkcji mieszkalnej w przypadku obiektów nr 48 i 51.

Obiekt 42 tworzyła nieregularna jama, którą otaczało szereg dołków posłupowych. Nie jest wykluczone, że jest to pozostałość po lekkiej konstrukcji drewnianej – szopie (?).

Obiekt 43 został odkryty w obrębie wykopu 4 tylko w około 1/3 wielkości (por. ryc. 1). Jest to prawdopodobnie zachodnia część obiektu zarejestrowanego w 1996 r. w wykopie 1 jako jednostki 3 i 5. Prawidłowa obserwacja i interpretacja obiektu została wówczas zakłócona przez wykop sondażowy nr 1 z 1986 r. Obecnie jego eksploracja została dodatkowo utrudniona poprzez brak zgody właściciela pola na rozkopanie między stanowiącej granicę własności – rozdzielającej jednocześnie wykopy 1 i 4. Obiekt 43 posiadał ciemnobrunatne wypełnisko o dość dużej miąższości – 75 cm. W jego obrębie zarejestrowano 3 jamy. W jednej z nich wystąpiły duże kamienie, którymi być może obstawiono słup (por. jama I w Dankowie – M. Gedl 1959, s. 66). Nie stwierdzono istnienia paleniska. Z podanych wyżej powodów nie jest obecnie możliwe odczytanie pełnego planu śladów konstrukcji słupowej obiektu. Zwraca również uwagę bezpośrednia bliskość obiektu 48, któremu przypisuje się

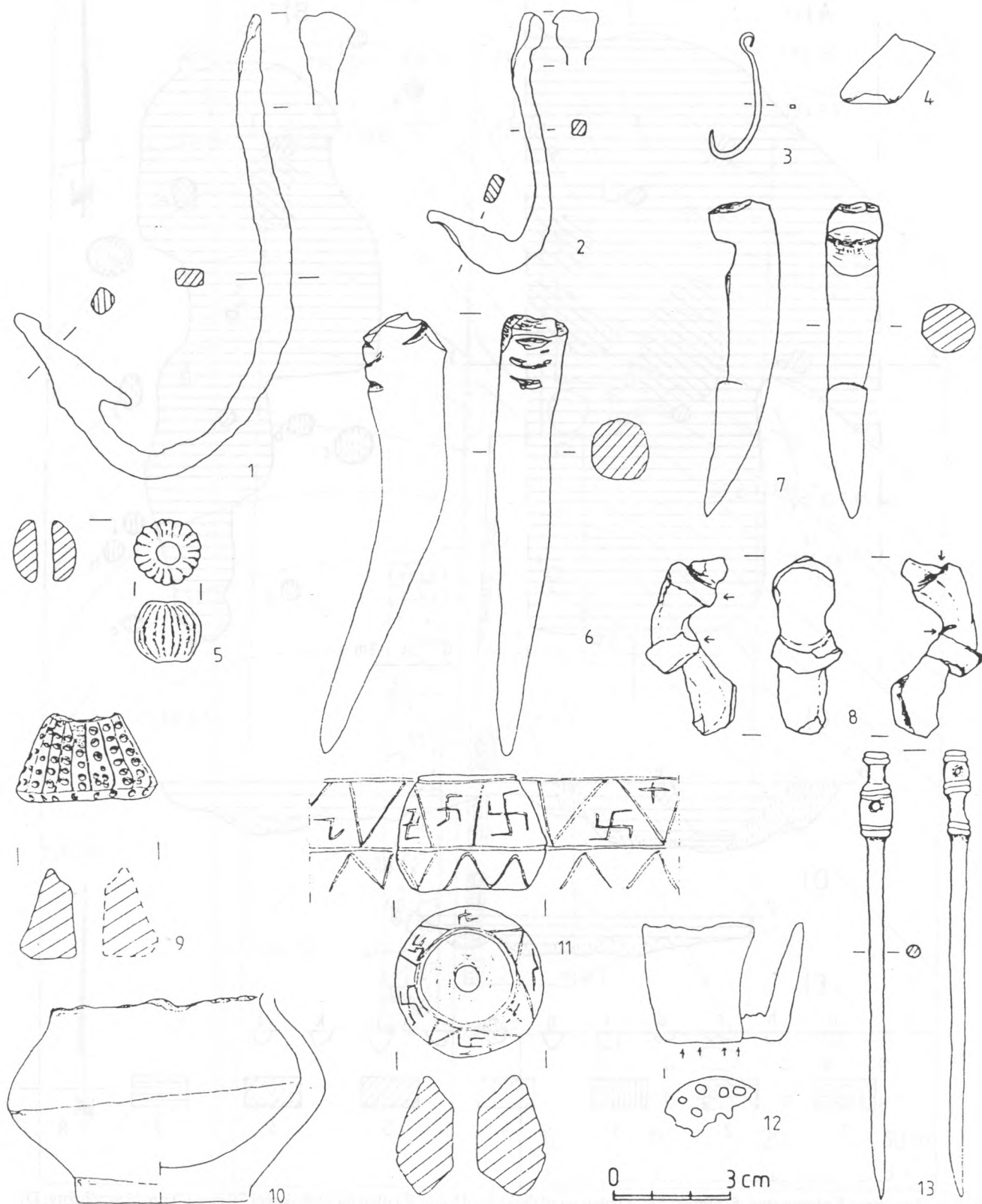

Ryc. 1. Nieszawa Kolonia stan. 5. Plan sytuacyjno-wysokościowy stanowiska z zaznaczonymi wykopami 1-4 (1996-1998) i odkrytymi obiektami: a – obiekty archeologiczne; b – domniemany zarys obiektu archeologicznego; c – obiekty o charakterze mieszkalnym; d – paleniska; e – dołki posłupowe; f – wykopy sondażowe z 1986 r.

Ryc. 2. Nieszawa Kolonia stan. 5. Obiekt 51: A) plan na głębokości 45 cm; B) plan na głębokości 70 cm; C) profil wzdłużny; D) profil poprzeczny; E) profile dołków posłupowych.

Opisy warstw: 1 – ziemia brunatna z domieszką drobnych węgli drzewnych i polepy; 2 – ziemia ciemnobrunatna ze znaczną domieszką węgli drzewnych i polepy; 3 – ziemia jasnobrunatna z domieszką jasnożółtego piasku; 4 – ziemia jasnobrunatna z domieszką jasnożółtego piasku i drobnych węgli drzewnych; 5 – ziemia żółtobrunatna „gliniasta”; 6 – ziemia brunatna z białymi plamkami organicznymi (?); 7 – ziemia brązowa; 8 – granica wykopu nr 4.

Ryc. 3. Nieszawa Kolonia stan. 5. Zabytki z obiektów nr 40: 1 – żelazo; 51: 2 – żelazo, 5 – szkło, 6, 7 – róg; 13. – kość; 9, 10 – glina; luźne: 3, 4 – brąz; 11, 12k – glina, 8 – żelazo (strzałki pokazują miejsca występowania srebrnej i złotej inkrustacji).

funkcję mieszkalną. Być może mamy zatem do czynienia z jakąś jednostką mieszkalno-gospodarczą, gdzie obiekt 43 pełniłby właśnie funkcje gospodarcze. Podobny związek wystąpił pomiędzy obiektami 9 i 11 w Wólce Łasieckiej (W. Bender, B. Balke 1964, s. 77 n.).

Obiekt 48 reprezentuje charakterystyczny między innymi dla osady w Dankowie typ budynku naziemnego prostokątnego, tylko częściowo wkopanego w ziemię, którego dach spoczywał na konstrukcji słupowej (R. Borowska 1961, s. 187). Wypełnisko obiektu było plamiste, jasnobrunatne. W profilu miało kształt nieregularny a jego miąższość nie przekraczała 30 cm. Podobny profil posiadał między innymi budynek 42 z osady w Piwonicach (K. Dąbrowski, R. Kozłowska 1959, s. 301, 302 ryc. 12). Zadokumentowano 11 dołków postłupowych.

Najciekawszym pod względem konstrukcji oraz treści kulturowej jest w Nieszawie obiekt 51 (ryc. 2). Zarys obiektu w postaci nieregularnego zaciemnienia zarejestrowano po raz pierwszy na głębokości 40 cm. Na poziomie 45 cm obiekt posiadał już regularny prostokątny kształt, o zaokrąglonych narożnikach. Jego wymiary to: ok. 3,6 m x 8,6 m, co daje powierzchnię prawie 31 m². Obiekt zorientowany został na osi N-S. Wypełnisko cechuje jednolitość, barwa brunatna z rozdrobnionymi plamkami pomarańczowej polepy i węgielków. Profil obiektu wskazuje na jego dwuczłonowość. Płaskie dno w części północnej sięga 90 cm od poziomu odkrycia, w części południowej – 70 cm. Zarejestrowano łącznie 13 dołków postłupowych: A – Ł, o średnicach średnio 30 cm. Ślady po słupach znajdowały się na zewnątrz wypełniska obiektu, z wyjątkiem jamek D, E, F, Ł – stanowiących najprawdopodobniej pozostałości konstrukcji dachu na sochę i ślemię. Obiekt ten dostarczył najwięcej zabytków pozaceramicznych – 14 sztuk.

Domostwo 51 swoją wielkością zbliża się do charakterystycznego dla Mazowsza Płockiego typu dużego budynku naziemnego o nośnej konstrukcji słupowej (Poświętne, Kołoząb), choć tam powierzchnie większości budowli oscylują w granicach 50 m² (J. Pyrgała 1972, s. 230, 237 n.). Z dużą powierzchnią obiektu 51 związana jest jego dwudzielność na co wskazuje profil oraz plan na głębokości 70 cm (ryc. 2). Wydaje się, że obiekt w Nieszawie jest najbardziej zbliżony do jamy nr 3 z Mierzanowic, gdzie również można było wyróżnić dwie części: płytszą południową i głębszą północną. (M. Miśkiewicz 1959-60, s. 190 ryc. 2 i 3). Podobną konstrukcję – „płytki przedsiónek” – posiadała jama nr V odkryta w Dankowie (R. Borowska 1961, s. 179, 180 ryc. 10, 187). Charakterystyczne jest, że w wyżej wymienionych obiektach, podobnie jak w chacie 51 nie zarejestrowano palenisk (tamże).

W literaturze przedmiotu można spotkać poglądy, że obiekt nie zawierający paleniska jest obiektem gospodarczym, a posiadający je, niezależnie od wielkości i zawartości wypełniska, jest zaliczany do mieszkalnego. Są jednak także interpretacje, gdzie do domów mieszkal-

nych zalicza się obiekty bez palenisk. Sądzi się, że w przypadkach tych paleniska mogły leżeć na wolnym powietrzu a we wnętrzu ogień rozpalany był doraźnie (I. Jadczykowa 1983, s. 222). Potwierdzają to wymienione już przykłady obiektów z Dankowa i Mierzanowic. Podobną sytuację można zaobserwować w Piwonicach – na terenie jednej z najlepiej rozpoznanych osad kultury przeworskiej, gdzie paleniska wielokrotnie występują pomiędzy chatami (K. Dąbrowski 1956, s. 190; 1958, s. 84). Prawdopodobnie zatem w Nieszawie mamy również do czynienia z przykładem budynku z paleniskiem poza jego obrębem – obiekt 48 i 40 (palenisko). W przypadku budynku 51 duża zawartość drobnych węgli drzewnych w wypełnisku obiektu może sugerować występowanie wariantu ogniska doraźnie rozpalanego we wnętrzu chaty. Wydaje się zatem, że stanowisko w Nieszawie dostarcza kolejnych argumentów przeciwko uzależnianiu przyznania funkcji mieszkalnej obiektowi od obecności paleniska w jego obrębie.

Osada w Nieszawie Kolonii jest obecnie najlepiej rozpoznany stanowiskiem typu osadniczego ze starszego okresu rzymskiego na Lubelszczyźnie i pierwszym w regionie stanowiskiem dostarczającym danych na temat budownictwa mieszkalnego ludności kultury przeworskiej (por. I. Jadczykowa 1983, s. 111 ryc. 1).

Odkryto na jej terenie łącznie 41 obiektów, w tym co najmniej 5 o charakterze mieszkalnym (W. Misiewicz, M. Polańska 1997; W. Misiewicz 1998). Na obecnym etapie badań można stwierdzić, że osada mieści się w kategorii osad średnich posiadających od 5 do 10 obiektów mieszkalnych. Podobne pod względem wielkości są na przykład osady w Otałęży woj. rzeszowskie, czy Rybnej Kolonii woj. katowickie (I. Jadczykowa 1983, s. 148, 170, 237).

Interesująco, na podstawie analizy zabytków, przedstawia się obraz kultury materialnej ludności przeworskiej w Nieszawie. W jej gospodarce dużą rolę musiało odgrywać rybołówstwo. Stanowisko położone jest w dolinie rzeki Wyżnicy, a koryto Wisły znajduje się obecnie w odległości 1,5 km. W obiekcie 51 odkryto między innymi żelazny hak na ryby o długości 6, 9 cm. Drugi, o długości 12,3 cm pochodzi z obiektu 40 (ryc. 3: 1, 2). Podobne egzemplarze datowane przy użyciu metody C¹⁴ na okres rzymski znaleziono na terenie zachodniornowskich domów na wodzie w Nord – Kolnes, Naust 13 – 15 oraz wśród osobistego wyposażenia wojowników z Illerup (C. von Carnap-Bornheim 1998, s. 25, 32 ryc. 4). Z warstwy kulturowej w Nieszawie pochodzi mały (dł. 3,4 cm) haczyk wykonany z brązu (ryc. 3: 3). O ile egzemplarze żelazne nie znajdują analogii na terenie Lubelszczyzny wśród materiałów ze stanowisk z okresu rzymskiego, to haczyk brązowy ma swoje odpowiedniki w postaci czterech haczyków pochodzących z powierzchni cmentarzyska kultury wielbarskiej w Łęcznej (A. Kowowski 1991, s. 130 ryc. 66: a – d). Narzędzia takie odkryto także między innymi w obrębie paleniska 6/53

w Piwonicach datowanego na III w n.e. (K. Dąbrowski 1958, s. 56, tabl. XXVIII: 9).

Zestaw przyrządów rybackich odkryty w Nieszawie uzupełniają znaleziska dwóch przedmiotów wykonanych z rogu jelenia (obiekt 51 – ryc. 3: 6, 7), które można identyfikować jako narzędzia plecionkarskie mogące służyć do wyrobu sieci (J. Pyrgała 1974, s. 48-53). Wyroby z Nieszawy należy właściwie określić mianem półfabrykatów, gdyż ich tzw. „główki” nie mają przewierconych na wylot otworów, choć należy podkreślić, że egzemplarz mniejszy (ryc. 3: 7) posiada wszystkie inne elementy właściwe tej kategorii zabytków (por. J. Pyrgała 1974, s. 51 n.). Nieszawa to zatem kolejne obok osad w Poświętnem, Igołomi, Nowej Hucie Mogile i Młodzikowie stanowisko ze znaleziskami rogowych narzędzi plecionkarskich datowane na okres rzymski z terenu Polski (J. Pyrgała 1974). Lista takich stanowisk może być jednak większa, ponieważ część tego typu przedmiotów zaliczana bywa do instrumentów muzycznych: gwizdków itp. (por. Bednarczyk 1987, s. 213, 215 ryc. 14: i).

Z obiektu 51 pochodzą również paciorek melonowaty (ryc. 3: e) i kościana szpila z profilowaną, podwójnie perforowaną główką (ryc. 3: 13). Paciorki melonowate są bardzo często spotykane na obszarze kultury przeworskiej, głównie w fazie B okresu rzymskiego oraz w zespołach z wczesnej fazy okresu późnorzymskiego (M. Mączyńska 1972, s. 363). Egzemplarz z Nieszawy posiadający barwę niebieską (właściwie turkusową) wykonany został z tzw. fajansu egipskiego. Analogiczny paciorek znaleziony został w grobie 1 w Brzeźcach datowanym zapinkami z kapturkami na fazę B₂/C₁ (B. Balke 1976, s. 49 tabl. I: 7, s. 53, 60).

Nie znaleziono ścisłych analogii do szpili kościanej (ryc. 3: 13). Podobne – profilowane szpile posiadające jednak jeden otwór wystąpiły w następujących zespołach: grobie 72 z Opoki (A. Kokowski 1991, s. 99 ryc. 49: c), grobie 44/B z Nadkole (J. Andrzejowski 1998, s. 185 Pl. XXXIV: 10), grobie 233 z Młodzikowa (A. Dymaczewski 1958, s. 376 ryc. 412: 17), grobach 1 i 150 z Tarnowa (K. Godłowski 1977, s. 123 tabl. XLII: 11; s. 152 tabl. LVI: 4) i w grobie 75 z Choruli (J. Szydłowski

1964, s. 70 ryc. 67: 27). Szpile kościane, których typologia jest ograniczona do porównań z metalowymi odpowiednikami w klasyfikacji Beckmanna, występują na całym obszarze kultury przeworskiej głównie w fazie B₂ (J. Andrzejowski 1998, s. 63). Według K. Godłowskiego (1977, s. 42) szpile z profilowaną główką nie wykraczają poza fazę C_{1a}.

Duże znaczenie dla rozważań nad chronologią osady w Nieszawie ma także znaleziona poza obiektem brązowa wysoka pochweczka należąca prawdopodobnie do zapinki VII grupy Almgrena – charakterystycznej dla fazy B2/C1 okresu rzymskiego (ryc. 3: 4) oraz żelazna fibula ze śladami zdobienia srebrnym drutem i złotą folią główki oraz grzebienia na kabłąku (ryc. 3: 8). Zły stan zachowania tej ostatniej pozwala jedynie z pewnym prawdopodobieństwem przypisać ją do tak zwanego typu „Brzeźce” będącego odmianą fibul profilowanych. Ten typ zapinek wystąpił między innymi w grobach 42 i 72 w Opocie, których chronologię ustalono na młodszą część fazy B₂ (A. Kokowski 1991, s. 92 ryc. 48: g, i; 109 n.). Podobnie datować można dwa egzemplarze z grobu 23 z Grodziska Mazowieckiego, z których jedna jest inkrustowana srebrnym drucikiem (Barankiewicz 1959, s. 214, tabl. VII: 12, 13).

Wyjątkowe miejsce w zespole zabytków z Nieszawy zajmuje gliniany prześlik dwustożkowy z lejkowatymi wgłębieniami przy otworze znaleziony na powierzchni stanowiska (ryc. 3: 11). Posiada od unikalne dla tej kategorii zabytków zdobienie motywem swastyki, połączonym z wątkiem linii rytej w układzie kątów i trójkątów. Motyw swastyki znany był dotąd jedynie ze zdobnictwa naczyń (np. Opoka – M. Stasiak 1994 ryc. 4: a, 5: a1-3; 12: a1-3).

Tegoroczne badania potwierdziły dotychczasowe datowanie stanowiska – na okres B₂/C₁ – C_{1a} okresu rzymskiego. Eksploatacja osady miała zatem miejsce w końcowej fazie trwania kultury przeworskiej na Wyżynie Lubelskiej. Na ten okres datowane są między innymi najbliższe Nieszawie stanowiska w Kraśniku stan. 2 (Z. Wichrowski 1998, s. 109), Jakubowicach stan. 1 i Gościeradowie stan. I (A. Kokowski 1991, s. 161 n., 189 ryc. 89).

LITERATURA

- Andrzejowski J.
1998 *Nadkole 2. A Cemetery of the Przeworsk Culture in Eastern Poland*, Kraków.
- Balke B.
1976 Cmentarzysko z okresu rzymskiego w Brzeźcach, pow. Białobrzegi, stanowisko 1, WA, t. 41, s. 37-63.
- Barankiewicz B.
1959 Cmentarzysko z okresu rzymskiego w Grodzisku Mazowieckim, *Mat. Star.*, t. 5, s. 191-233.
- Bednarczyk J.
1987 Z badań sanktuarium i osady ludności kultury przeworskiej w Inowrocławiu, woj. Bydgoszcz, stan. 95, *Spr. Arch.*, t. 39, s. 201-221.
- Bender W, Balke B.
1964 Wyniki badań osady z okresu rzymskiego w Wólce Łasieckiej, pow. Łowicz, *A Polski*, t. 9, s. 72-124.
- Borowska R.
1961 Osada z okresu wpływów rzymskich w Dankowie, pow. Kłobuck, *Mat. Arch.*, t. 3, s. 171-195.

- Carnap-Bornheim von C.
1998 Morskie wyprawy barbarzyńców w 3 w. n.e. – Skandynawia, M. Północne, M. Czarne [w:] *20 lat archeologii w Mastomęczu*, t. 2, Lublin, s. 21-34.
- Dąbrowski K.
1956 Sprawozdanie z prac wykopaliskowych we wsi Piwonice, pow. Kalisz w 1953 r., *Mat. Star.*, t. 1, s. 183-191.
1958 Osadnictwo z okresów późnolateńskiego i rzymskiego na stanowisku 1 w Piwonicach, pow. Kalisz, *Mat. Star.*, t. 4, s. 7-89.
- Dąbrowski K., Kozłowska R.
1959 Dwie osady z okresów późnolateńskiego i rzymskiego we wsi Piwonice, pow. Kalisz, *Mat. Star.*, t. 5, s. 283-329.
- Dymaczewski A.
1958 Cmentarzysko z okresu rzymskiego w Młodzikowie, pow. Środa, „*Fontes Archaeologici Posnanienses*”, t. 8-9, s. 179-432.
- Gedl M.
1959 Osada z okresu wpływów rzymskich w Dankowie, w pow. kłobuckim, *PArch.*, t. 11, s. 62-67.
- Godłowski K.
1977 Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku, *MSiWŚ*, t. 4, s., 7-238.
- Jadczykowa I.,
1981 Budownictwo mieszkalne ludności kultury przeworskiej na obszarze Polski, *PMMAiE*, t. 28 (1983), s.109-247.
- Kokowski A.
1991 *Lubelszczyzna w młodszym okresie przedrzymskim i w okresie rzymskim*, Lublin.
- Mączyńska M.
1972 Uwagi o chronologii i rozprzestrzenieniu paciorków w okresie rzymskim i wczesnej fazie okresu wędrówek ludów w Polsce, *APol*, t. 17, s. 349-390.
- Misiewicz W.,
1998 Wyniki badań osady kultury przeworskiej w Nieszawie Kol. stan. 5, gm. Józefów, woj. lubelskie, *APŚ*, t. 3, s. 110-117.
- Misiewicz W., Polańska M.,
1997 Wstępne wyniki badań osady kultury przeworskiej w Nieszawie Kolonii, stan. 5, woj. lubelskie, *APŚ*, t. 2, s. 106-112.
- Miśkiewicz M.
1959-60 Wyniki prac wykopaliskowych w Mierzanowicach, pow. Opatów, prowadzonych w r. 1958, *WA*, t. 26, s. 189-193.
- Pyrgała J.
1972 Budownictwo okresu lateńsko-rzymskiego i starszych faz wczesnego średniowiecza na Mazowszu Płockim, *Kw. HKM*, t. 20, s. 219-241.
1974 Rogowe narzędzia plecionkarskie z I w. p.n.e. – XI-XII w. na ziemiach polskich, *WA*, t. 39, s. 48-53.
- Stasiak M.
1994 *Ceramika z cmentarzyska kultury przeworskiej w Opoce*, Lublin.
- Szydłowski J.
1964 *Cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich w Choruli, pow. Krapkowie*, Wrocław.
- Wichrowski Z.
1998 Badania archeologiczne na cmentarzysku kultury przeworskiej w Kraśniku-Piaskach, stan. 2, woj. lubelskie, *APŚ*, t. 3, s. 104-109.

MARTA STASIAK-CYRAN

RESULTS FROM THE FOURTH SEASON OF EXCAVATIONS AT A PRZEWORSK CULTURE SETTLEMENT IN NIESZAWA KOLONIA, SITE 5, OPOLE LUBELSKIE DISTRICT, LUBLIN VOIVODSHIP

In the season of 1998 the examination of the settlement was continued in the western direction (Fig. 1). As a result, an area of 200 sq. m was uncovered and 16 features were recorded, of which, four cases constituted traces of post constructions (features 42, 43, 48 and 51). Only in the case of features 48 and 51 can we speak with most certainty of their dwelling character.

The settlement in Nieszawa Kolonia is, at present, the most thoroughly studied settlement site from the early Roman period in the Lublin region, and the first site in the region from which data can be obtained concerning dwelling constructions of the people of the Przeworsk culture. The site is medium in size, with 5 to 10 dwelling features. Similar in size are, for example, the settlements in Ota3e?a (Little Poland), and Rybna Kolonia (Silesia).

The analysis of the artefacts provides an interesting picture as far as the material culture of the people from the Prze-

worsk culture in Nieszawa is concerned. In its economy, a key role was played by fishing, which is testified to by three fishing hooks found at the site (Figs. 3: 1-3), and two items made of deer antlers (feature 51 - Figs. 3: 6, 7) which can be identified as plaiting tools used in production of fishing nets.

Unique in the assemblage of artefacts from Nieszawa is the biconical clay spindle whorl with funnel-shaped holes, which was found on the surface of the site (Fig. 3: 11). It has a rare, in this category of artefacts, ornamentation with the motif of swastika which has been so far known only from vessel ornaments.

This year's excavation supported the dating of the site to the time between B2/C1 - C1a of the Roman period. It existed, then, in the final phase of the Przeworsk culture on the Lublin Upland. To this period, are also dated the closest sites to Nieszawa, for example, in Kraśnik, site 2, Jakubowice, site 1, and Gościeradów, site I.